

## РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Волкова  
Ірина Олександрівна

### До питання делегованої демократії: переваги, недоліки та перспективи розвитку

УДК 327.57  
DOI [https://doi.org/  
10.24195/2414-9616-2019-1-78-81](https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-1-78-81)

Волкова Ірина Олександрівна  
кандидат політичних наук, доцент,  
доцент кафедри філософії,  
історії і політології  
Одеського державного аграрного  
університету  
вул. Пантелеймонівська, 13,  
Одеса, Україна

*У статті надається теоретичний аналіз концепції делегованої демократії. Досліджено її переваги та недоліки, проведено порівняльний аналіз прямої, представницької та делегованої форм демократії. Визначається висока актуальність концепції делегованої демократії під час кризи визначених форм демократичного режиму в умовах трансформаційних процесів сучасного суспільства.*

**Ключові слова:** делегована демократія, представницька демократія, пряма демократія, транзитивність, масштабованість, проблема нерівного права голосу, проксі-голосування, електоральна еліта.

**Вступ.** Сучасні демократичні режими зіткнулися у своєму розвитку з певними проблемами, які пов'язані насамперед з недосконалістю виборчих систем (корупція, обмеження права голосу окремих категорій громадян, низька активність електорату через втрату довіри до представників влади або через брак часу і компетентності).

Еволюційною відповіддю на таку недосконалість, властиву як прямій, так і представницькій демократії, стала концепція делегованої демократії, яка є моделлю ухвалення колективних рішень у великих співтовариствах. Ця концепція поєднує переваги прямої та представницької форм, створюючи при цьому істинно демократичну систему ухвалення рішень, що надає виборцям можливість безпосереднього голосування з питань, які є цікавими, або делегування голосів довіреним особам.

**Мета та завдання.** Метою статті є дослідження концепції делегованої демократії в її становленні та перспектив її впровадження.

Завдання дослідження:

- розкрити зміст концепції;
- визначити сучасні характеристики переваг, недоліків і перспективи розвитку делегованої демократії.

**Методи дослідження.** Під час дослідження були використані структурно-функціональний і порівняльний методи.

**Результати.** Перші припущення про можливість делегованої схеми формування парламентського представництва були зроблені Л. Керролом у «Принципах парламентського представництва» в 1884 році. Пізніше, в 1969 році Джеймс К. Міллер знову звернувся до цієї ідеї, спрогнозувавши появу електронного голосування і голосування

делегатів за дорученням. У той час його робота отримала мізерні й досить скептичні відгуки сучасників, зокрема Мартина Шубика. З початку 2000-х років концепція пережила друге народження під назвою «рідкої» або «делегованої» демократії. Вона активно вивчалася в роботах Б. Форда [2], Д. Ломакса [1], Ц. Іто і М. Роста [5]. Практичні дослідження розширили і доповнили пропозиції, які були зроблені Міллером. Так, П. Болді розробив транзитивний алгоритм голосування за дорученням, який був заснований на PageRankGoogle, Дж. Грін-Амфарт створив аксіоматичну модель і аналіз систем голосування делегатів, Е. Лейфман [6] досліджував способи реалізації транзитивних схем делегування з використанням криптографії. Проте найбільш значним досягненням у практичному розвитку концепції делегованої демократії стало створення у 2006 році в Німеччині двох програмних платформ LiquidFeedback і Adhocracy як інструментів онлайн-обговорення державних проблем на основі делегування. LiquidFeedback протягом останніх кількох років використовувалась Партією піратів Німеччини, метою якої є сприяння вільному розповсюдженню знань, реформа законів про авторське право, боротьба за збереження громадянських прав і свобод в Інтернеті (зокрема, протидія електронному стеженню і цензурі). Програма партії також має за мету запобігання небезпекам і використання перспектив «цифрової революції», інноваційні технічні можливості якої мають застосовуватися для створення «прозорої» держави. Такі партії успішно функціонують у Швеції, Ісландії, Чехії і на міжнародному рівні (Pirate Parties International (PPI)). Як основну модель внутріпартійного прийняття рішень вони використовують

ють делеговану демократію. Успішність практичного застосування делегованої демократії стала предметом міжнародних досліджень, зокрема Ф. Лінденберга (Німеччина), О. Литвиненка (Російська Федерація) і А. Каньялосі (Італія).

Серед передумов формування делегованої демократії традиційно визначають неможливість масштабування прямої форми демократії для великих спільнот, а також ряд проблем представницької демократії, які можна визначити трьома категоріями:

1) По-перше, це обмеженість вибору кандидатів, які часто не поділяють повною мірою ідеологічних поглядів й інтересів електорату, тому виборці вимушені відмовлятися від особистих уподобань на користь кандидата, що має найбільші перспективи бути обраними. Це обмежує представників меншин, які втрачають можливість мати представника своїх думок у складі уряду. Саме така обмеженість вибору – одна з основних причин індиферентності молоді до політики;

2) По-друге, невиконання передвиборчих обіцянок призводить до формування «політики виборчого циклу», коли під час виборчих кампаній голоси виборців залучаються популістськими програмами, які навряд чи будуть реалізовані, або використовуються подарунки для виборців;

3) По-третє, високі корупційні ризики в умовах концентрації влади.

Відповіддю на ці недосконалості стала делегована форма демократії, якій властиві такі переваги:

1. Масштабованість – ефективність делегованої демократії не залежить від числа голосуючих. Кількість державних питань, які потребують вирішення, помітно зростає, що за умови сучасного суспільства спеціалізації створює додаткове навантаження на громадян. Делегування дозволяє частково передати процес прийняття рішень до рук інформованих експертів, які мають як часовий ресурс, так і необхідні компетенції для покращення управління державою. Це означає, що прийняття рішень напряму залежить від усього населення.

2. Вільний вибір ролі – кожен учасник може обирати або пасивну (віддаючи свій голос депутату), або активну роль делегата, який зі свого боку визначає, якою мірою та в яких галузях він проявить свою активність. Таким чином, делегована демократія надає виборцям свободу самостійно визначати рівень своєї участі та можливість змінити його в будь-який час.

3. Транзитивність – делегування може відбуватися не тільки за допомогою одноосібного ходу, але й бути перехідним. Делегати так само можуть передавати іншим делегатам право голосувати як від їхнього імені, так і від імені всіх виборців, які довірили їм свої голоси, за принципом «ланцюга». Така транзитивність гарантує прийняття рішення найбільш компетентними експертами.

4. Низький бар'єр входу. Мінімальною вимогою до делегата є довіра іншої людини: практично кожен, хто виявляє бажання взяти на себе відповідальність, може стати делегатом. На зміну масовим виборчим кампаніям приходять знання і компетенції як основні конкурентні переваги. Низький бар'єр входу робить можливим пряме представлення інтересів меншин в уряді, не вимагаючи додаткових законів, мінімальної представницької квоти за расовою або етнічною належністю. Завдяки цьому делегована демократія дозволяє побачити реальну структуру суспільства і надає можливість меншинам та етнічним групам будь-якого розміру мати свій голос у процесі прийняття рішень.

5. Підзвітність і відповідальність делегатів. Делегування є ознакою довіри. Якщо ця довіра порушена, виборець може негайно знайти іншого делегата або проголосувати самостійно. Ця тимчасова довіра створює почуття відповідальності та підзвітності у делегатів, оскільки вони можуть втратити своє делеговане право голосу в будь-який час.

6. Ефективність. Делегування дає носіям конкретних знань можливість більшого впливу на процес прийняття рішень, це зі свого боку призводить до більш ефективного управління державою, тому що дозволяє обирати делегатів, а не представників, які приймають рішення з усіх питань незалежно від досвіду і компетенції. Отже, делегована демократія природним шляхом еволюціонує в меритократію, за якої рішення переважно приймаються безпосередньо носіями знань і досвіду.

7. Конфіденційність особистості за делегованого голосування допомагає уникнути соціального тиску і примусу: анонімними є абсолютно всі голоси (як одноосібні, так і делегатів).

Але разом із перевагами делегованої демократії необхідно визначити і проблеми, які вимагають невідкладного вирішення. Передусім це ризик відтворення ситуації нерівного права голосу (голосуючий – делегат), що властиво представницькій демократії. Окрім цього, складність досягнення послідовності всього комплексу дій у різних галузях політики найчастіше призводить до проблеми політичної неузгодженості.

По-друге, високим є ризик зайвої формалізації процесу делегованого голосування. Для виборців певних вікових категорій є важливою сама сутність проксі-голосування, що може спричинити втрату довіри до системи [3]. Також диференційоване проксі-голосування може призвести до плутанини. Наприклад, у випадку, коли на порядку денному вирішується питання приватизації лікарень, якщо голосуючий делегував свій голос із питань приватизації, але бажав би голосувати з питань охорони здоров'я.

По-третє, сама система голосування технічно базується на складних комп'ютерних системах,

які контролюються обмеженим колом (агентства). Натепер управління комплексними багаторівневими структурами делегацій є можливим лише за допомогою непрозорих комп'ютерних систем, що створює сприятливі умови для розвитку корупції та зниження довіри до системи в цілому.

Визначені фактори призводять до головної проблеми делегованої демократії – складності імплементації. Основна причина, через яку концепція рідкої демократії не використовувалася на практиці до останніх десятиріч, полягає в бар'єрах реалізації, адже створення базової технічної інфраструктури стало можливим тільки завдяки розвитку сучасних інтернет-технологій і досягненням у галузі криптографії [3].

Разом із технічними, існують і освітні бар'єри – обізнаність населення з принципами, можливостями та перевагами делегованої демократії є вкрай низькою. Тому для впровадження цієї концепції у великих спільнотах необхідною є масштабна інформаційна та навчальна компанія.

Способи вирішення визначених проблем є предметом сучасних досліджень. К. Зубер і К. Блум [4] пропонують доповнити базову модель делегованої демократії трьома компонентами: введенням ролі довірчого керуючого, який приймає рішення за дорученням голосуючого в спірних ситуаціях, використання дискусій як основного інформаційного інструменту і створення органу громадського нагляду за виконавчою владою. Ці пропозиції деякою мірою вирішують проблему політичної неузгодженості та знижують інформаційні бар'єри, але разом із тим підвищують ступінь формалізації процесів і підсилюють рольову нерівність учасників процесу, що залишає питання оптимізації даної моделі для подальших досліджень.

**Висновки.** Передумовами формування делегованої демократії є обмеженість вибору кандидатів, невиконання делегатами передвиборчих обіцянок, високі корупційні ризики в умовах концентрації влади. До переваг делегованої демократії відносяться: вільний вибір ролей, транзитивність, низький бар'єр входу, підзвітність і відповідальність делегатів, ефективність, конфіденційність особистості. Головна проблема впровадження делегованої демократії полягає у складності імплементації.

Теоретичний аналіз делегованої демократії, розгляд її переваг і недоліків та дослідження перспектив розвитку в сучасних умовах дають змогу

зробити висновок про високу актуальність концепції делегованої демократії в умовах кризи прямої і представницької форм демократичного режиму завдяки високому ступеню її ефективності й егалітарності. Разом із тим досліджуваній концепції властиві й певні недоліки, що пов'язані, зокрема, зі складністю імплементації та інформаційними бар'єрами для певних груп населення.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Lomax D. Beyond politics, An Introduction. 2003. URL: [http://web.archive.org/web/20031220012108/www.beyondpolitics.org/Beyond Politics\\_Intro.htm](http://web.archive.org/web/20031220012108/www.beyondpolitics.org/Beyond Politics_Intro.htm)
2. Ford B. Delegative Democracy. 2002. URL: <http://bford.info/log/2002/0515-DelegativeDemocracy.pdf>
3. Nijeboer A. Liquid Democracy versus Direct Democracy through Initiative and Referendum: Which Is Best? 2013.
4. Blum Ch., Zuber Ch. Liquid Democracy: Potentials, Problems and Perspectives. *Journal of Political Philosophy*. 2015. May.
5. Rosst M. Structural Deep Democracy. *New Civilization News*. 2005. URL: [http://www.newciv.org/nl/newslog.php/\\_v45/\\_show\\_article/\\_a000009-000320.htm](http://www.newciv.org/nl/newslog.php/_v45/_show_article/_a000009-000320.htm)
6. Leifman Y.I. Secret and Verifiable Delegated Voting for Wide Representation. 2014. May 15. URL: <https://eprint.iacr.org/2014/351.pdf>
7. Тоффлер Э. Третья волна. Москва : АСТ, 1999. 782 с.

#### REFERENCES:

1. Lomax, D. (2003) Beyond politics, An Introduction. [http://web.archive.org/web/20031220012108/www.beyondpolitics.org/Beyond Politics\\_Intro.htm](http://web.archive.org/web/20031220012108/www.beyondpolitics.org/Beyond Politics_Intro.htm).
2. Ford, B. (2002) Delegative Democracy. <http://www.brynosaurus.com/deleg.pdf>
3. Nijeboer, A. (2013) Liquid Democracy versus Direct Democracy through Initiative and Referendum: Which Is Best?
4. Blum, Ch.; Zuber Ch. I. (2015) Liquid Democracy: Potentials, Problems and Perspectives. *Journal of Political Philosophy*, 2015, May.
5. Rosst, M. (2005) New Civilization News; Structural Deep Democracy. *New Civilization News*. [http://www.newciv.org/nl/newslog.php/\\_v45/\\_show\\_article/\\_a000009-000320.htm](http://www.newciv.org/nl/newslog.php/_v45/_show_article/_a000009-000320.htm).
6. Leifman, Yefim I. (2014) Secret and Verifiable Delegated Voting for Wide Representation. <https://eprint.iacr.org/2014/351.pdf>
7. Toffler, A. (1999). *Tretya volna [The Third Wave]*. Moscow : ACT [in Russian].

## To the issue of the liquid democracy concept: benefits, disadvantages and development prospects

Volkova Iryna Oleksandrivna

---

Candidate of Political Sciences,  
Associate Professor,  
Associate Professor at the Department  
of Philosophy, History  
and Political Science  
of Odessa State Agrarian University  
Panteleimonivska str., 13,  
Odesa, Ukraine

*The paper provides a thorough theoretical analysis of the liquid democracy concept. The main stages of its development, advantages and disadvantages are studied as well as the comparative analysis of direct, representative and delegated forms of democracy is conducted. The high relevance of the above mentioned form of democracy during the crisis of certain forms of democratic regime in the current conditions of the transformational processes of modern society is justified.*

*The prerequisites of the delegated democracy formation are mostly represented by the limited choice of candidates, non-fulfillment of the election promises by the delegates and high corruption risks under the power concentration conditions. The benefits of delegated democracy include: free choice of roles, transitivity, low entry barriers, accountability and responsibility of the delegates, efficiency, personal privacy. Still the main problem of the liquid democracy is the complicated implementation process.*

*Theoretical analysis of liquid democracy, consideration of its advantages and disadvantages and research of the development prospects in the contemporary conditions make it possible to conclude that the concept of the delegated democracy is highly relevant especially under current conditions of global crisis of direct and representative forms of democracy regime, due to its high efficiency and egalitarianism. Still the above mentioned concept inherents the certain number of disadvantages, which include the complexity of implementation and information barriers for certain groups of the population (i.e. elderly people and people having no access to internet resources), which makes it highly relevant to find the solution for them in the nearest future.*

**Key words:** Liquid democracy, representative democracy, direct democracy, transitivity, scaling, problem of unequal voting rights, proxy-voting, electoral elite.